

جابر بن عبدالله انصاری گوید:

روزی به همراه مولای متقیان، امام علی علیه السلام بودم، شخصی را دیدیم که مشغول نماز است، حضرت به او خطاب کرد و فرمود: آیا معنا و مفهوم نماز را می‌دانی که چگونه و برای چه می‌باشد؟

اظهار داشت: آیا برای نماز مفهومی غیر از عبادت هم هست؟

حضرت فرمود: آری، به حق آن کسی که محمد صلی الله علیه و آله را به نبوت مبعوث گردانید، نماز دارای تأویل و مفهومی است که تمام معنای عبودیت در آن خواهد بود.

آن شخص عرض کرد: پس مرا تعلیم فرما.

امام فرمود: **معنا و مفهوم اولین تکبیر آن است** که خداوند، سبحان و منزّه است از این که دارای قیام و قعود باشد.

دومین تکبیر یعنی؛ خداوند موصوف به حرکت و سکون نمی‌باشد.

سومین تکبیر یعنی؛ نمی‌توان خداوند را به جسمی تشبیه کرد.

چهارمین تکبیر یعنی؛ چیزی بر خداوند عارض نمی‌شود.

پنجمین تکبیر مفهومی آن است که خداوند، نه محلّ خاصی دارد و نه چیزی در او حلول می‌کند.

ششمین تکبیر معنایش این است که زوال و انتقال و نیز تغییر و تحوّل برای خداوند مفهومی ندارد.

و هفتمین تکبیر یعنی؛ بدان که خداوند سبحان همچون دیگر اجسام، دارای ابعاد و جوارح نیست.

سپس در ادامه فرمایش خود فرمود:

معنای رکوع آن است که می‌گویی: خداوندا! من به تو ایمان آورده‌ام و از آن دست بر نمی‌دارم، گرچه گردنم زده شود.

و چون سر از رکوع بر می‌داری و می‌گویی: «سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ» یعنی؛ خداوندا! تو مرا از عدم به وجود آورده‌ای و من چیزی نبوده و نیستم، پس هستی مطلق تویی.

و هنگامی که سر بر سجده فرود آوری، گویی: خداوندا! مرا از خاک آفریده‌ای؛ و سر بلند کردن از سجده یعنی؛ مرا از خاک خارج گردانده‌ای.

و همین که دومین بار سر بر سجده گذاری یعنی؛ خداوندا! تو مرا در درون خاک بر می‌گردانی؛

و چون سر بلند کنی گویی: **و مرا از درون همین خاک در روز قیامت برای بررسی اعمال خارج می‌گردانی.**

و مفهوم تشهّد، تجدید عهد و میثاق و اعتقاد به وحدانیت خداوند؛ و نیز شهادت بر نبوت حضرت رسول و ولایت اهل بیت او علیهم صلوات الله می‌باشد.

و معنای سلام، ترحم و سلامتی از طرف خداوند بر بنده نماز گزار است، که در واقع ایمنی از عذاب قیامت باشد.

منبع:

مستدرک الوسائل، ج ۴، ص ۱۰۵، ح ۵/ بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۵۳، ح ۳۸.